

*Skräddar Karin,
omkr. 1920.
Foto: Karl Lärka*

Ur en bondes kladdbok

Rull Kari i Bråmåbo, även Skrader Kari kallad, min farmors syster. — Är hon inte vacker än, sina mer än åttio år till trots, med brudhandskarna och brudpsalmboken i sina händer! — Hon sitter och berättar om hur Margit, min farmor, dog när far var bara lillpojken på femte året och vad allt detta kunde betyda på den tiden. — Genom att jag lyckades få en bild av min farmors två efterlevande systrar och en bror tycker jag mig kunna se min egen farmor livslevande framför mig —.

Karin berättar om ännu äldre tider, den tid då man kämpade för att Soll skulle få bli egen församling. Då var gården i Bråmåttäppan i Bengtsarvet kyrkvärdsgård med Bråmåbodarna längst söderut på ön som gårdens fäbod. Hon målar fram hur hennes morfar kyrkvärden kommer hem hit till Bråmåbo en söndagsmiddag, slår de stora kraghandskarna av läder i långbordet och förkunnar: ”N u är ä be-

stämt: prästen har från predikstolen läst upp K o n u n g e n s besked om "egen församling" och skilsmässa från Mora!" — —

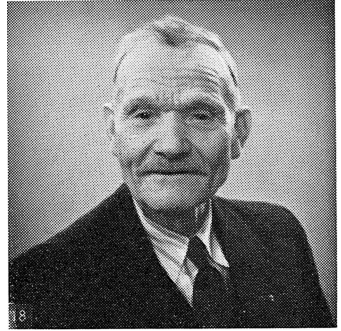
Vi kan följa Bråmå-folkets öden vidare i Måsan Lars berättelser; hur de "lade sig ut" under kyrkobygget bl. a., så att själva Jugen Jon kände sig åsidosatt och sade sig inte vilja sätta sin fot i den nya kyrkan. "Män an fick då sätt porträtt dar-ini ändå!" tillägger Måsan Lars.

Hur som helst: vilka vägar, vilka friarstigar gick den tiden mellan "bolby" och fåbodgård i Bråmåbo? — Inte alls som nu stora, fina vägar. Tänk efter hur Sollerön är beskaffat: alla låglanden mellan byarna söderut fyllda av "rod-vatn" och ännu ouppodlade. Där, uppe på fastare mark, låg Bråmåbo, Bodarna likadant, och Rullbodarna med morfars egen gård — men så kunde han också berätta om livsfarliga äventyr bland "rod-vatn" och bottenlös myr, när de ibland tog genvägar på "en ung mans väg" mellan byarna — .

Men ute på Lassbonäs, södra udden av ön, vilar stora fält med slagg och sjömalm och minner om Bråmåbodarnas storhetstid långt tillbaka i tiden, varom vi har bra liten aning. Vem ska utforska den och en gång skriva fåbodbyns historia — om "jenbers-finner", "Trullbuder" och allt vad där varit haver? — Men så blev det till slut socknens finaste åkerjord av de gamla betesmarkerna! Bjärsåkers och Bråmåtäppans folk gjorde fåbodbyn till burgen bygd.

En gång stod där ungdomsrörelsernas visionär Uno Stadius och såg ut över den då öppna sikten mot söder, mot Tällberg och Leksandsbergen. Han stampade i marken och förkunnade: "H ä r, ska Övre Dalarnas folkhögskola byggas!" — Hur det sen blev är en annan historia. Jordbrukspolitiken blev en helt annan än man då kunde förutse. Nu kallas allt, som inte uppslukas av samhällena, för "avfolkningsbygd", och man ser bara jordbruksnedläggelse och igenbuskning. Men än kan den gamle folkbildningskämpens ord i någon form besannas! — —

Vi hade en annan visionär, en mera jordnära. Med gamla trädgårdsmästaren Bälter Anders i spetsen bildade vi en gång en fruktodlar-förening på Sollerön. — Bälter Anders var en stillsam och vis man, vars sinne och händer fick vår ö att blomstra och bära frukt. Han trodde på Sollerön, att den med sitt milda klimat och sin myck-

Bälter Anders.

na sol och omfluten av vatten som den är skulle bli en Dalarnas trädgård. Han började förvandla den därtill, upptäckte gamla värdefulla fruktsorter som sold-körsbär och solleröpäron och försökte nya äppelsorter. På hans initiativ planterade man äppelträd utefter vägar, och skolbarnen fick äppelträd att plantera i sina täppor. Människorna har kanske snart glömt Bälter Anders, men äppelblommen över ön nynnars hans namn varje vår. — Men det blev inte bara blommor och bin, det blev frukt också. Äpplen skickades till Norrbottens skolor, och från musteriets, inrymt i det gamla mejeriet, kördes billaster av uppskattat och eftertraktat äppelmos norrut.

I vår tid hör man om världens svältande millioner och att varje jordplätt är värdefull. Här ligger åkrarna obrukade, och ängarna invaderas av sly. Vart tog jordkärleken och odlarglädjen vägen? Borde vi inte ta upp Bälter Anders fina idé och vårda och förnya trädplanteringarna kring våra vägar! Visst försvinner ett och annat äpple i de förbipasserandes fickor och munnar, men visst har vi, liksom naturen, råd med denna frikostighet, och blommande och fruktbärande träd gläder oss alla. — Vem tar upp Bälter Anders fallna mantel och fortsätter hans verk att göra Sollern till en Dalarnas trädgård? —

Karl Lärka